

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Epistolaris Seu Epistolae Morales Ad usum
familiarem Vario Argumento Scriptæ**

Pexenfelder, Michael

Dilingae, 1686

XLVI. Theodoro Nemesio, de Vernaculis hujus temporis scriptoribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69435](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69435)

hiam demissè precor, si quid, ut homines
sumus, imprudentia mea juvenilis admisit,
quod tuis contrarium est monitis; spondeo
paratum & obsequentem in tua jussa ani-
mum, & quam filius debet parenti, reveren-
tiam ac observantiam. Animum te salvere &
valere jubeo; mea namque vita ex tua pen-
det. Et quia Paschalia festa agimus, spero,
pro more patriæ, Libi & ovi colorati vice,
aliquod vel ex argenti candidâ, vel auri cro-
ceâ monetâ munusculum submissum iri; a-
gnoscam inde, te mihi placatum, meque ad
tribunal tuum absolutum esse; redibit animo,
corporique quies, & novus in litterarum stu-
dio vigor

Filius obsequentissimus

Tiburtius Cephalinus.

XLVI.

THEODORO NEMESIO,

*De vernaculis hujus temporis
Scriptoribus.*

Diem Jovis superiore hebdomade elap-
sum egi, si quemquem alium, jucundè;
Z 2 nam

nam à Simone Lanuzio in ædes recens ab eo
exstructas invitatus sum, comite Melchioro
Tiliano; lustravimus curiosè totam structu-
ram, & magnam inde cepimus voluptatem.
Pascuntur enim oculi rebus novis, & dele-
ctantur admirabilitate. In toto ædificio nihil
desiderare potuimus, quod vel commoditati,
vel decòri deesset. Accurata partium sym-
metria, & à vestibulo ad fastigium usque cæli
spectabilis facies. Intra admissi nihil non il-
lustreprehendimus; nullum angulum, qui
denormaret parietum rectitudinem. Frequen-
tes ordine dispositæ fenestræ, lumen per vi-
trum pellucidum infundunt; in ambulacris,
cubiculis, conclavibus nullæ angustæ, nul-
læ obscuritates; pavementum ipsum è lapide,
marmorihaud multum absimili, stratum col-
lucet; supellex lauta & varia, ædium domini
ingenium & opulentiam loquebatur. In au-
lam, cænationi destinatam, introducti pictu-
ras mirabamur varias & artificiosas, & quod
maximè placebat, honesti argumenti. Hinc
digressos excepit locus, bibliothecæ assigna-
tus tam instructæ, ut quid desideraretur, non
videremus. Per circuitum erectæ pergulæ
præbent ascensum ad inspiciendos & eximen-
dos libros, in forulis & nidis, cum inscriptio-

ne

ne à tergo collocatos: magna hîc varietas codicum, præsertim recentius typo impressorum. Quo in loco dum subsistimus, Simon, hanc, ait, librorum copiam typographicis operis debemus, quæ suo sudore tot litteras pingunt. Subinfert Tilianus: sub Judice lis est, plusne detrimenti, an emolumenti attulerit reipublicæ typographiæ inventio. Nimiopere typographorum numerus excrevit; præla impressoria ubi non extant? novi ego civitates, in quibus hujus generis officinæ, viginti, triginta numerantur. Res est de *pane lucrando*; non de litterarum memoriâ ad posteros cum fructu propagandâ. Quidlibet jam illinitur chartis, Vulcano magis, quàm Minervæ consecrandis. Ego subjicio: ita est, Tiliane, nuper vix erant tot in Germania typographi, quot olim Thebarum portæ, nunc ipsâ copiâ vilescunt. *Non labor omnibus idem; quidam scombris dant tunicas, alij piperi cucullos, victuras alij per longa sæcula chartas.* Simon subjecit: Jam olim quæstio agitata fuit, consultiusne esset, paucos an plures libros habere; bibliothecium, an bibliothecam comparare? pro utraque sententia stant Auctores. Ego quidem pro copia librorum promuntio. *Tilianus*; si castigati sunt, & utiles, &

bonis moribus non officientes. Ego subseru-
 go : pro paucitate librorum sensit olim Ari-
 stippus Philosophus , Socratis auditor , qui
 cuidam jactanti , se plurima legisse , quem-
 admodum , inquebat , non illi , qui plurimum
 edunt , melius valent his , qui sumunt , quan-
 tum opus est , ita non , qui plurima , sed qui
 utilia legerunt , studiosi & eruditi sunt habendi ;
 adde quod alatur inde otium , & multi a-
 liorum laboribus indormiant , qui si vellent ,
 ex suo ingenio depromere possent , quod ex
 alieno transfumunt . Præterea debilitatur &
 obtunditur memoria , dum in varia lectione
 prius extruditur à posteriore . Quin & Cice-
 ro Tuscul. lib. 1. *Mandare* , inquit , *quen-*
quam cogitationes suas litteris , qui eas *nec*
disponere , nec illustrare possit , nec delectatio-
ne aliqua allicere lectorem , hominis est , in-
temperanter abutentis , & otio , & litteris.
 Siracidis dictum est c. 20. *Melior est , qui ce-*
lat insipientiam suam , quam qui abscondit
sapientiam suam . Nam Sapientia absconsa ,
& thesaurus invisus , que utilitas in utrif-
que ? Hinc conficitur , nec nihil scriben-
 dum , nec omnia . Epigrammaticarius ait :

Victurus genium debet habere liber.

Scrivator orbis socordix ac vecordix damnat

ser-

servum, qui pecuniam reposuit in sudario & talentum defodit humi, quod erat erogandum, & in communem utilitatem vertendū. Ad quid sapientia, si non est usui? ad quid præclarum ingenium, si velut fulmineus ens intra vaginam rubigine exeditur? Sapientissimus Regum: *Deriventur, ait, fontes tui foras, & in plateis aquas tuas divide.* Prov. 5. Per fontes sapientiam intelligit, quæ est communicanda cum pluribus, & per canales ac siphones, nempe per libros, in publica commoda spargenda: quocirca mihi semper placuit copiosus librorum delectus. Scientiarum est amplitudo, profunditas & obscuritas, ut semper supersit, quod nova inquisitione eruatur. Primæ cogitationes aditum faciunt posterioribus cõmentationibus, iisque melioribus, juxta illud *δεύτεραι φροντίδες σαφώτεραι.* *Cura posteriores, sapientiores.* Deinde humanæ mentis capacitas tanta est, ut sciendi studio nunquam exhauriatur. *Tertiò* appetitus ingeniorum idem, qui convivantium, alia alijs fercula sapiunt, varietas delectat: sic sua cuique dicendi, scribendique gratia, quam natura Deusque in diversorum capita distribuit. Ergo felix existimandum est hoc seculum, quo

Scribimus indocti, doctiq; volumina passim.
 Subijciebam his : tolerandum esset, si sola
 scribentium ruditas & simplicitas in repre-
 hensionem veniret. Sed quid dicemus ad li-
 bros, Bacchi magis, quàm Minervæ succo
 lucubratos ? hæresin aut Cypridem olentes,
 verum, fidemque corrumpentes ? Ipse ego
 quàm multos Scriptores pervolvi, plumbum
 auro, aconita dulci vino miscentes, & malè fe-
 riatu capitis commentis historiarum titulum
 prætexentes ? Hic maximè agit mimam vet-
 nacula, blandiloqua, varijs coloribus vestita,
 & in omnes formas personata; speciosè inscri-
 ptiones lectorem, vel rudem vel incautum,
 splendidè decipiunt, vitrum pro margarito, pa-
 leas pro granis obijciunt. Libido scriptitan-
 di non attendit, quàm vera memoret, sed
 quàm multa; omittit, addit, demit, mutat, af-
 fingit, invertit quidlibet pro lubitu; non se-
 cus, ac falsarij faciunt, qui monetam circum-
 cidunt, depravant, adulterant. Si argumentum
 incidat de Pietate & antiqua Religione, ita
 mutilant, maculant, vitiant hi Scriptores
 Principum orthodoxorum gesta, eaque
 in reprobum sensum deflectunt, ut dubites,
 ad quam sectam se applicuerint, & pro genui-
 na Veritatis imagine, spurium figmentum
 sup.

supponitur. Una est historiae simplex facies; quæ ab hac abluunt, spectra sunt, imponunt oculis fucis. Clemens Alexandrinus memorat de Selene quadam, muliere formosa, quæ cum se spectandam ex alta turri populo Romano præbisset, effecit suis præstigijs Simon Magus, ut, quot in turri fenestræ erant, tot Selenes facies apparerent. Una Selene veritas est; mille commentorum simulacra. Exclamare hîc libeat: ô Marce Tulli, ubi nunc illa verba tua: *Historia est testis temporum, lux veritatis, vita memoria, magistra vita, nuntia vetustatis.* Omnia sunt retroversa: nunc Historia est falsus testis temporum, caligo veritatis, pestis memoriæ, magistra mendacij, nuntia fabularum. Tilianus sub hæc: in mentem mihi venit Proustes, latro dirissimus, qui viatores suo lectulo admetiri solebat; & si quidem proceriores essent, amputatione pedum decurtare; si breviores, nervorum extensione in longum diducere. Tales omnino sunt isti historiographi, qui, ut ad modulum pravæ mentis narrationes fingant, nunc demunt, nunc addunt de suo, & vocant, *Historiam scribere.* Plutarch. in *Theseo.* Ego: Quid perniciosius ad Divinæ Humanæque Veritatis subversionem excogitari posset? nihil hoc

scribendi cacoëthe & imprimendi characteribus æneis, ad corruptelam morum, & perversionem Religionis, ac Fidei virulentius. Venenum in aurea phiala propinatur, phrasæ exornantur vernaculæ, ut sub ijs scorpius dormiat. Ex his codicibus instruuntur Bibliothecæ; hi tenentur & teruntur manibus, memoriæ mandantur, calamo exarantur, in ære cuduntur, recuduntur, impunè venduntur. Ubi Censorum severitas? ubi Recognitorum auctoritas? ubi morum Magisterium? Hæc pestis sic paulatim inveterascit, ut posteritas, contagione correpta, sit ignoratura discrimen boni & mali, & serò dolitura, serpentem se pro pisce in Volusianis hisce chartis apprehendisse. Pestilitatis tempore aër igne & suffitu purificatur; idem faciendum in hac librorum infectione; ad ignem sine periculo leguntur. Exarsit hic Simon, & jam ardere cupiebat, quidquid in bibliotheca sua hujus generis codicum profutuerat: *Pereant, inquit, nociva charta, ne peream ego, vel mei, simulque unum è serculis amandavit, ut cophinum adferret, in quem perniciosi libri conijcerentur, & velut insandapila adrogum efferrentur.* Injecit manum Tilianus, & monuit, ut ne triticum cum

zizanijs evelleret ; esse bona quædam mixta malis, quæ oporteret secernere, & medicinam vel lituris, vel erasione facere ; posse asteriscos in margine, tanquam errorum indices, apponi, crucibus notati ; quædam etiam tanquam ulcus excindenda, quædam glutine, velut emplastro, aut splenio superinducenda, quædam exurenda. Inter hos sermones tempus, ad horam cœnæ extractum, nos admonuit domuitionis ; nihil desiderabatur in colloquio nostro, nisi tua præsentia, quæ, quod solet, disertis salibus condit colloquium. Simonis promptitudinem ad exurendos libros noxios, si pro nostra familiaritate narres Honorio Rutilio, & hanc ille voluntatem, ut par est, laudibus efferat, ne obliviscaris adjungere votum, Simonis ut zelum plures imitentur ; non diu est, ex quo vidi imaginem in Honorij ædibus, magis artificiosè, quàm castè pictam, cui si lacernulam inijceret, gloriari posset coram supremo Judice, se *nudos vestijisse*. Vale mi optime Theodore, & huic sermonum fasciculo, quos phrasi Terentiana in epistolis *cadimus* (velut ex arbore ramos) extremum inter rejeçtias charitas angulum indulge ; forsan legent ista minores.